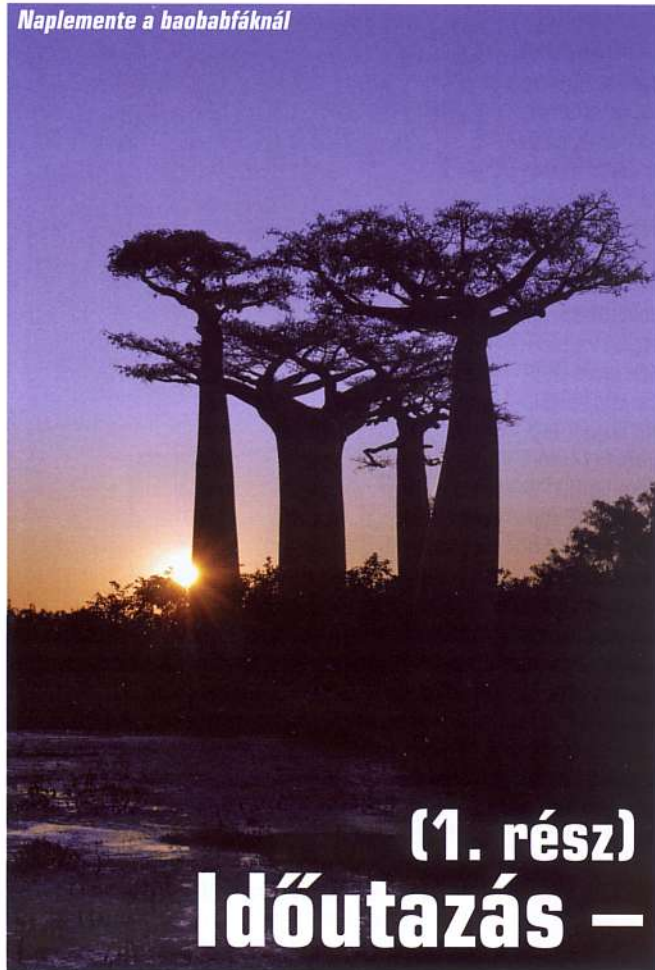

Naplemente a baobabfáknál

(1. rész) Időutazás – Madagaszkár

Madagaszkár nevét mindenki ismeri. Vannak, akik az ország nevét hallva elsőként kalandos életű hazánkfíára, Benyovszky Móricra gondolnak, mások a sziget különleges élővilágát, megint mások az erdőégetést és a dzsungel rohamos pusztítását társítják a névhez. Sok fiatal számára Madagaszkár egy népszerű rajzfilmsorozatot jelent. Mielőtt elindulunk az ország bebarangolására, ismerkedjünk meg dióhéjban annak geológiai múltjával és mai valóságával, vagyis az igazi Madagaszkárral.

Madagaszkár földünk negyedik legnagyobb szigete, egykor a Gondwana nevű őskontinens része volt. A Gondwana felbomlásában közben előbb Indiához kapcsolódott, de a kréta időszak végén, mintegy 66

millió évvel ezelőtt már biztosan önálló szigetet alkotott. Élővilága – szigetkez méltóan – önállóan fejlődött tovább, ezzel magyarázható, hogy Madagaszkár növényeinek és állatainak 90 százaléka endemikus.

A népszerű rajzfilmek szereplőit, a zebrát, az oroszlánt vagy a zsiráfot ne keressük Madagaszkáron. Ha azonban figyelmesen járjuk utunkat, nemcsak a bemutatóhelyeken kerülnek elélnk a sziget legjellegzetesebb állatai, a lemurok (más néven makik) vagy a kaméleonok. Különleges élővilága miatt Madagaszkárt sokan nyolcadik kontinensként emlegetik.

Joggal merül fel a kérdés, ha ilyen frappáns jelzőt aggattak Madagaszkárra, akkor miért nem ez

életre. Megjelentek a kátyúkoldusok. Az egyszerű emberek, gyakran gyerekek kitöltenek homokkal, földdel egy-egy kátyút, majd megállnak mellette koldulni. A gyerekeknek néha mi is adunk édeséget, bár nem tudom, ezzel jót tettünk-e. Úgy gondolhatják, érdemes a tűző napon, a porban és szmogban álldogálni, ahelyett, hogy iskolába járnának. A „kátyújavítás” persze csak néhány kocsi bír ki, azután kezdhetik az egészet előlről.

Madagaszkáron korábban működött néhány vasútvonal, jelenleg azonban a személyforgalom szünetel. A kikötőkből a sziget belsejébe az áru jó részét is kamionok szállítják, közöttük lavíroznak a helyiek és az a néhány beválasztott turista, aki Madagaszkár felfedezésére vállalkozik. Az autóbérlés sem egyszerű, vannak olyan kölcsönzők, akik kizárólag vezetővel adnak bérebe járművet.

A tömegközlekedést a bozóttaxinak nevezett mikrobuszok bonyolítják. Általában tömve vannak, a tetejükön magasra tornyozzák a csomagokat, ládákat, néha talicskát és három- négy biciklit. A lassú ki- és beszállás mellett a bozóttaxi haladását a sűrűn elhelyezett rendőri ellenőrzőpontok is hátráltatják. Az autósokat ritkán állítják meg, nekünk gyakran elegendő volt

egy rövid dudálás vagy baráti integetés az egyenruhások felé, a bozóttaxi azonban az ellenőrzés állandó célpontjainak számítanak.

Szerencsénkre még a főváros, Antananarivo repülőterén sikerült járművet szerezni, és elindulhattunk néhány kelet-madagaszkári helyszín felkeresésére. Bázisnak Andasibe falucskát szemeltük ki, innen nem esett messze első célpontunk, a nyelvtörő elnevezésű Analamazaotra Nemzeti Park.

A legnagyobb félmajom, az indri csak Madagaszkár keleti felének néhány őserdejében él, az élővilággal történő ismerkedést mindjárt velük kezdtük. Sajnos az erdőirtás következtében az indri kritikusan veszélyeztetett fajnak számít. A másik őserdei túraút, az Orchidea-kert nem nyújtott sok újat, a Lemur-szigetet azonban kár lett volna kihagyni.

A Vohitra-folyócska oldalágának egy kis szigetén alakították ki azt a rezervátumot ahol

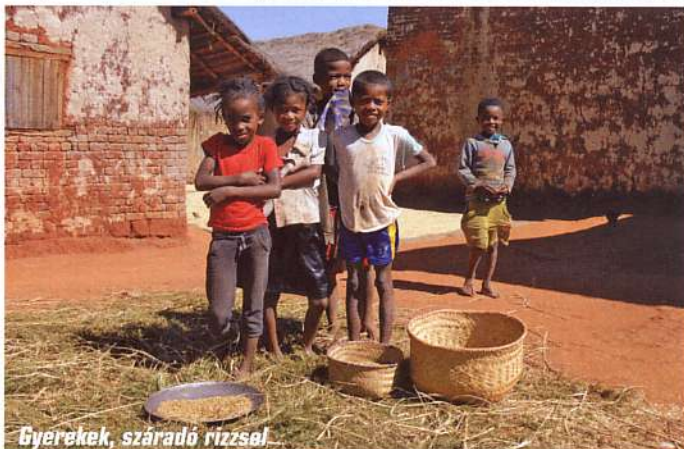
lett a jelen összeállítás címe. A válasz sajnos kézenfekvő. Az ország igen szegény, az egy főre jutó magyarországi GDP majdnem negyvenszer haladja meg a madagaszkárit. A kisebb településeken nincs közvilágítás, a házikókban – vagy inkább vaskókban – sincs vezetékes villany. Sokan a rizsföldek öntözőcsatornáiban fürdenek és mosnak. Az árusok zöme az utak mentén kézből vagy egyszerű asztalkáról kínálja portékáját, a javítóműhelyek is a szabadban működnek.

Az utak állapota siralmas. Utazásunk tervezésekor a távolság alapján kalkulált idő kétszeresével érdemes számolni. Távolságok pedig vannak. Madagaszkár területe hazánk hatszorosának felel meg.

A szegénység és az útviszonyok egy merőben szokatlan foglalkozást hívtak

Szántás ökörfogattal

Gyerekek, száruló rizssal

néhány makifaj, a barna lemúr, a bambuszmaci és a fekete-fehér vari is megfigyelhető. A látogatók a szigetre kenuval tudnak átjutni. A félmajmok nem kedvelik a vizet, így várhatóan a biztosnak tűnő menedékhelyükön fognak maradni. A vezetők, tudják, hol rejtőznek a majmcskák, és azt is, hogyan tudják a közlünkbe csalogatni őket.

Amennyiben madagaszkári utazásunk során több nemzeti parkot keresünk fel, jó eséllyel találkozunk a szabad természetben is lemurokkal. A félénk állatokat azonban nehéz közelebről szemügyre venni. A kis területű rezervátumokban sokkal nagyobb az esély arra, hogy félvad környezetben megfigyelhessük az ember közelségéhez szokott állatokat. Hazautazásunk előtt a főváros közelében is felkerestünk egy ilyen rezervátumot.

Madagaszkár endemikus élőlényei közé tartoznak a levélfarkú gekkók. A nemzetség néhány faja nem számít veszélyeztetettnek, és akár könnyen észre is vehetnénk őket, ha nem lennének az álcázás – ismert kifejezéssel a kamuflázs – nagymesterei. Nappal a fák törzsére lapulnak, ahol színük és bőrük mintázata tökéletesen elrejtí őket. Éjjel aktívak, így sze-

vegetációt táplál. A felföldön átjutó légtömegek a nedvességük jó részét elvesztik, a sziget nyugati, Afrikához közeli oldala emiatt szárazabb, kevésbé erdős – ez viszont látványos panorámával társul.

Útközben művelt területeken, kisebb-nagyobb településeken haladtunk keresztül. Fényképeztük az ökörfogattal történő szántást, a cukornádültetvényt, a kézi rizsaratást és az úton-útfélen száradó terményt.

A falvakban a fotózás nem várt nehézségbe ütközött. Alig álltuk meg, nagy csapat gyerek vett körül bennünket, akik mindenképpen és minden képen szerepelni akartak. Amikor elkészöntünk tőlük, örömmel integettek, akinek viszont egy-egy műzliszeletet adtunk, hanyatt-homlok elrohant, hogy szerzeményét senkivel se kelljen megosztani.

Itt-ott égetéssel irtással is találkoztunk, szerencsére inkább a bozotos területeken. A korábbi kiterjedt égetés miatt Madagaszkár erdőszélei erősen megfogyatkoztak. Napjainkban az újraerdősítési programok és a gazdálkodók földigényei állnak szemben egymással. A talaj azonban gyenge minőségű, úgynevezett laterites talaj. A trópusokra jellemző talajtípus főként szervesetlen anyagokból áll, mert a sok eső a tápanyagokat kimossa belőle. A föld színe vörösesbarna, monokultúrás gazdálkodás esetén hamar kimerül, és művelésre alkalmatlanná válik.

Morondava felé haladva többször előfordult, hogy kameleon sétált keresztül előttünk az úton. Vajon milyen jövő vár a sziget endemikus állataira, ha a földérség győz a természetvédelem érdekei fölött?

A majomkenyérfa a kontinentális Afrika jellegzetes növényének tartják, pedig nyolc fajukból hat Madagaszkáron őshonos. Közéjük tartozik a legnagyobb

Vadászni induló levélfarkú gekkó

A szerelmes baobabfák

rencsére egy esti túrán azt is megfigyelhettük, amikor ez a különleges hüllő éppen vadászatra indult.

Andasibe felől három napot és két éjszakát megállót igényelt, hogy eljussunk a sziget nyugati végébe, a nevezetes baobab régióba. A Morondava felé vezető utazás azonban egyáltalán nem volt monoton és unalmas. No, nem arra gondolok, hogy a kátyúk, a kaminok és a kóbor kutyák kerülgetése mekkora változatosságot jelentett. A nedves, óceáni légáramlatok értelem szerűen a sziget keleti oldalát érik el, a csapadékbőség gazdag

Barna lemúr

A Tritriva-tó látképe

méretű faj, az Alfred Grandidier francia természettudósról elnevezett Grandidier baobab. Egymás közelében álló több évszázados példányai között homokos út vezet, amit a prospektusok baobab sugárút-ként említenek. A helyiek tudni vélik, hogy a fák kerülete száz évenként egy méterrel növekedik. A sugárút néhány példányát több mint nyolcszáz évesnek tartják.

Kisebb, de nem kevésbé látványos a majomkenyérfa másik faja, a fony baobab. Két összekapaszkodó példánya a „szerelmes baobabfák” nevet kapta, és a turisták kedvelt célpontjává vált. A baobab régióban tett túrák látványos záróakkordját az jelentette, amikor a

nap sárgászörös korongja a hatalmas fák törzse mellett pihenni tért.

A sziget keleti, majd a nyugati felébe vezető utazásunkat Antsirabe városában fejeztük be. A térség a geológiai közelmúltban vulkáni területnek számított, ennek egyik emléke a város fölött található, 160 méter mélységű Tritriva-tó. A terület belépődíjas, a tó megkerülése pedig kizárólag vezetővel lehetséges. A gyakorlatban ez annyit jelentett, hogy láthatatlan segítők díját ki kellett fizetni, ezután viszont már szabadon mozoghattunk a túraösvényeken.

A vulkáni utóműködés bizonyítékai a környék hőforrásai. Antsirabe fürdőjét ugyan éppen zárva találtuk, mert hétvége volt, a lakosok azonban igyekeztek kihasználni a gyógyvíz adta lehetőségeket. Az asszonyok a család ruháit, a tehetősebbek pedig autójukat mosták a langyos vízben. A szennyes, habos víz azután folyt mindenfelé...

Az országban szórványosan már tapasztalhatók pozitív kezdeményezések, a környezetvédelemnek azonban még hosszú és rögzös utat

kell megtennie ahhoz, hogy Madagaszkár, a nyolcadik kontinens biztos menedéket nyújtson különleges élővilága számára.

Rejtőzködő levélfarkú gekkó

Szürke bambuszma

Egyszerű műhelyek